

- конфіденційність: суворе дотримання положень етичного кодексу соціального педагога та психолога, повне збереження таємниці й анонімність респондентів.
- компетентність: постійне підвищення свого професійного рівня;
- ефективність: робота з учнями, педагогічними працівниками до того часу, поки не розв'язано певну проблему;
- відповідальність: кожен член СПС несе відповідальність за наслідки свого впливу на особистість;
- систематичність: етапність, неперервність, зворотній зв'язок, робота з сім'єю в цілому;
- добровільність.

Висновки з даного дослідження. Отже, специфіка роботи сучасних шкільних соціально-педагогічних служб становить собою динамічну систему, у процесі якої здійснюється послідовна реалізація поставлених завдань, які виникають в процесі взаємодії з учнями та педагогічним колективом школи на шляху до досягнення мети – відновлення особистості дитини, активного включення її в життя.

Перспективи подальших розвідок. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку дидактичної моделі наповнення професійної підготовки майбутніх працівників соціально-педагогічних служб школи.

Список використаних джерел

1. Колеснікова О. Соціальна, соціально-педагогічна і психологічна робота в школі: оглядовий аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду: [науково-методичні матеріали] / О. Колеснікова // Харків: ТОВ «Славена». – 2010. – 136 с.
2. Капська А. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю / А. Й. Капська. // УД ЦССМ, 2001. – 220 с.
3. Литвинович В. Г. Работа с детьми и подростками в социуме / В. Г. Литвинович // Соціально-педагогічна робота. Часопис. – 1998. – №1. – С.53-60.
4. Никитин Л. В. Социально-педагогическая служба в школе. Методические рекомендации из опыта работы экспериментальных школ / Л. В. Никитин // М., 1997. – 125 с.
5. Столин В.В. Семья в психологической консультации / В. В. Столин, А. А. Бодалёв. – М., 1989.

УДК: 37 (091) (4/9)

О.П. Борзенко

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ КАНАДИ В СУЧАСНИХ ВНЗ УКРАЇНИ

***Анотація.** У статті проведено порівняльний аналіз дистанційного навчання (ДН) вищих навчальних закладів (ВНЗ) України й Канади, який засвідчив спільні шляхи та відмінні тенденції щодо організації впровадження позитивного науково-практичного досвіду з дистанційної освіти Канади у вітчизняну систему вищої педагогічної освіти, а також ДН у зазначених країнах.*

Проаналізовано сучасний стан розвитку дистанційної освіти України й Канади. Визначено, що освіта кінця ХХ століття характеризується численними змінами, процесами реформування, реструктуризації, які позначилися на системах освіти як України, так і Канади.

***Ключові слова:** Україна, Канада, ВНЗ, дистанційна освіта, дистанційне навчання, процес реформування.*

Borzenko O.P. Introduction of ideas of the controlled from distance formation of Canada in modern the institute of higher of Ukraine.

***Annotation.** The paper describes the comparative analysis of distance learning (DL) for higher schools of Ukraine and Canada, which has showed common ways and different tendencies in the involvement of positive research and practical experience of Canada distance learning in national system of higher pedagogical education and DL in these countries.*

The modern state of distance learning development in both Ukraine and Canada has been analyzed. It has been defined that education of the late 20th century is characterized by a lot of changes, reforming process, restructuring that have an impact on educational systems of both Ukraine and Canada.

***Key words:** Ukraine, Canada, higher schools, distance education, distance learning, the process of reformation.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Процеси розбудови дистанційної освіти в Україні та її інтеграції в європейський і світовий простір потребують передусім аналізу стану та тенденцій розвитку ДН. Науково-педагогічний аналіз канадського досвіду щодо організації ДН стає одним з підходів до з'ясування основних напрямків удосконалення української системи дистанційної освіти, а деякі ідеї та положення можуть стати методологічною основою подальшого розвитку ДН в Україні. Дослідження питань ДН Канади стимулюють інновації у вітчизняній системі ДН, збільшуючи можливості для входження в світовий дистанційний простір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові інтереси вітчизняних дослідників торкаються як загальних проблем канадської педагогіки, так і питань розвитку ДН. З огляду на предмет дослідження на особливу увагу заслуговують праці Л. Карпинської, М. Лещенко, Н. Муқан, В. Павлюк, О. Слонівської, Б. Шуневича та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте проблеми організації дистанційної освіти Канади у працях зазначених дослідників не знайшли достатнього відображення та наукового аналізу.

Формулювання цілей статті. Мета статті – провести порівняльний аналіз дистанційного навчання (ДН) вищих навчальних закладів (ВНЗ) України й Канади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прискорений розвиток знань, високих технологій, інформатизація суспільства – це чинники, які сприяли глобальним процесам, розширенню зв'язків між країнами і народами, зокрема в галузі освіти.

Зміни в сучасному житті України та нові соціально-економічні умови зумовили потребу в перетворенні системи вищої педагогічної освіти, спонукали шукати нові підходи до організації навчання студентської молоді.

Важливим у вдосконаленні національної педагогічної освітньої системи України є здійснення наукового, порівняльно-педагогічного аналізу зарубіжного досвіду щодо організації дистанційної освіти, що стимулюватиме мобільне запровадження світових інновацій у вітчизняну систему педагогічної освіти та збільшуватиме можливості інтеграції у світовий педагогічний простір.

За останні кілька десятиріч різко зріс інтерес України до питань організації дистанційної освіти у Канаді.

Близькі відносини між Україною та Канадою розпочалися понад 100 років тому завдяки великій імміграційній хвилі, що призвела до існування в Канаді найбільшої української діаспори. На сучасному етапі Україна та Канада підтримують політичні та культурні зв'язки.

Щодо стосунків у галузі освіти, то за статистикою 7-9 % усіх студентів-співвітчизників, які їдуть навчатися за кордон, обирають саме Канаду. Міністерство освіти та науки України та багато канадських провінцій (Саскачеван, Альберта та інші) співпрацюють між собою, що дуже важливо для розвитку академічної інфраструктури України. 28 січня 1999 року було підписано Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво між Урядом України та Урядом Канади в галузі освіти [6].

Розвиток ДН в Україні розпочався значно пізніше, ніж у Канаді. Але треба зазначити, що ДН як в Україні, так і в Канаді, починалося з «навчання на основі листування», або кореспондентського навчання, пов'язаного з періодом формування першої стійкої регулярної загальнодоступної системи зв'язку, яка становила собою звичну для нас пошту.

У ВНЗ Канади перевагу віддають кореспондентському і відкритому ДН, а останнім часом – комбінованому [14].

Нині дистанційна освіта шляхом листування в Канаді перебуває на високому рівні як за якістю навчання, так і за розмаїттям навчальних курсів. Вивчати таким чином можна практично все – від астрономії до медицини.

Слід зазначити, що ще 1938 року в Університеті Вікторії (Британська Колумбія, Канада) відбувся перший з'їзд Міжнародної Ради з освіти поштою (International Council for Correspondence education).

В Україні такий тип навчання підтримували заочні відділення традиційних вишів, деякі курси з вивчення іноземних мов і філія Європейської Школи Кореспондентської Освіти – ЄШКО, яка почала функціонувати з квітня 1993 р. [8].

В Україні передвісником дистанційної освіти була заочна освіта (на базі традиційних вишів з'явилися заочні відділення), завдяки якій багатотисячна армія практиків, мешканців віддалених районів колишнього СРСР мали змогу здобути освіту, підвищити виробничу кваліфікації за обраною спеціальністю. Окремі ВНЗ працювали в сфері заочної освіти.

Дистанційна освіта в Канаді на першому етапі її розвитку й заочна освіта часів СРСР зовні схожі, оскільки орієнтовані на дорослих. Але це лише зовнішня схожість. Дистанційна освіта опирається на інші технології, на відміну від заочної, та інші принципи навчання. Треба зазначити, що причини виникнення цієї освіти були різними.

Історію ж розвитку дистанційної освіти в Канаді можна розглядати як неперервний процес еволюції освіти та спілкування, починаючи від книжкових видань, навчальних радіо, телевізійних програм і закінчуючи сучасними засобами інтерактивного спілкування.

Не применшуючи необхідності розвитку ДН в Україні, слід зазначити, що в умовах української вищої школи відповіддю на виклики сьогодення є насамперед трансформація системи заочної освіти. При цьому використовується весь той позитивний вітчизняний досвід організації заочної освіти, що накопичений в нашій вищій школі за минулі 70-80 років, а також зарубіжний досвід організації дистанційної освіти за останні 15-20 років. Одночасно, як відзначають фахівці, слід усунути недоліки й анахронізми, що заважають розвитку ДН [13].

Важливою відмінністю ДН від заочного є те, що студент сам самостійно вибирає послідовність вивчення предметів і темп роботи. Наприклад, за один семестр він може пройти курс, який в денному навчанні вивчався б цілий рік. Або, навпаки, розтягнути його на два роки.

Оскільки основу навчального процесу за умов ДН становить інтенсивна, цілеспрямована і контрольована самостійна робота учнів, яка може виконуватися ними у зручному місці, у зручний час, за конкретної домовленості з педагогом щодо контактів, то означене навчання у межах неперервної освіти має виняткове значення для здобуття людиною другої освіти, перекваліфікації, підвищення та поглиблення власної кваліфікації [3].

У багатьох країнах світу, зокрема Канаді, дистанційна освіта значно поширена. У цій країні не лише поняття Distance Education, а й аббревіатура DE не потребують розшифрування [4].

В Україні ДН увійшло в життя наприкінці ХХ століття, а саме у 90-х роках зазначеного століття.

І хоча говорити про функціонування реальної системи ДН на той час можна було лише теоретично, засоби цього навчання починали використовуватися як доповнення до традиційного навчання у ВНЗ Києва, Харкова, Донецька, Львова та інших міст, які упроваджували елементи ДН в навчальний процес, використовуючи їх у своїй діяльності, застосовуючи для цього необхідні методики, устаткування й канали зв'язку. Проте значна частка навчальних закладів України не була знайома з технологіями ДН, можливостями їх використання. Варто відзначити, що в технічних вишах процеси комп'ютеризації освіти відбувалися більш логічно та безболісно, ніж у вишах гуманітарного напрямку. Тому впровадження ДН стикається з низкою проблем [9].

Складова освітньої реформи в Україні безпосередньо пов'язана з процесом становлення відкритості системи освіти.

У дистанційному навчальному процесі з успіхом використовується найпростіший вид телекомунікації – електронна пошта. В Україні навчальні комп'ютерні мережі наприкінці ХХ століття ще не досить були розвинені. Українська освіта робила перші кроки щодо використання комп'ютерної електронної пошти як засобу керування навчальним процесом, у той час як у Канадських навчальних закладах цей вид телекомунікації вже практикувався тривалий час.

Але розвиток дистанційної освіти в Україні все ж таки відбувався. Багато українських ВНЗ почали впроваджувати технології ДН, використовувати віртуальні навчальні середовища.

Значний внесок у становленні ДН в Україні зробила проблемна лабораторія дистанційного навчання Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». У НТУ «ХПІ» починаючи з 1995 р. проводяться семінари з упровадження інформаційних технологій у навчальний процес. Поступово основною темою семінару стала дистанційна освіта, а в університеті було створено Проблемну лабораторію дистанційного

навчання. Значним для становлення ДН є те, що лабораторія стала займатися не лише теоретичними дослідженнями, але й практикою ДН, розробила власну технічну платформу ДН «WEB-клас ХП», розробила та впровадила дистанційні курси.

1997 року було створено Асоціацію користувачів телекомунікаційної мережі закладів освіти й науки України, Українську науково-освітню мережу «УРАН», головним призначенням якої є організація доступу установ та фізичних осіб до інформації в галузі освіти й науки [5].

Так, у 1997-1998 рр. у м. Ялті проводяться Перша і Друга Всеукраїнські конференції «Інтернет – технології в інформаційному просторі держави» [11].

У лютому 1998 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про національну програму інформатизації», у якому формулюються завдання з інформатизації освіти та визначаються напрями їх реалізації [1].

Наказом Міністра освіти і науки України № 293 від 07.07.2000 р. створюється структурний підрозділ Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут» – Український центр дистанційної освіти (УЦДО), головною метою якого є створення системи дистанційної освіти України відповідно до завдань Національної програми інформатизації. Основними завданнями УЦДО є розробка Концепції дистанційної освіти в Україні; розробка проектів нормативно-правової бази функціонування дистанційної освіти; розробка та апробація засобів навчально-методичного забезпечення дистанційної освіти; розробка механізму узгодження координованих дій ВНЗ та установ у межах експериментальної роботи щодо розгортання і створення системи дистанційної освіти в Україні; розробка проектів щодо стандартів на системи, методи та засоби дистанційної освіти в Україні; розробка, використання та розповсюдження дистанційних курсів; організація та здійснення навчального процесу за дистанційною формою; організація дистанційного тестування відповідно до міжнародних вимог і стандартів; підготовка фахівців у галузі дистанційної освіти – тьюторів, викладачів, адміністраторів, розробників курсів тощо [11].

2000 року Міністерство освіти і науки затвердило Концепцію розвитку дистанційної освіти в Україні. Цей документ містить концептуальні засади створення системи ДН, у ньому сформульовано основні завдання системи дистанційної освіти в Україні [7].

2004 року було затверджено Положення про дистанційне навчання. Український центр дистанційного навчання координував роботу щодо його створення та затвердження [15].

В Україні сьогодні нараховується чимало ВНЗ, які проводять навчання з елементами дистанційної освіти. Значним є досвід таких навчальних закладів: Структурний підрозділ Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут» – Український центр дистанційної освіти (УЦДО), Міжнародний центр дистанційної освіти на базі Української Академії державного управління при Президентові України, Проблемна лабораторія дистанційного навчання Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Сумський державний університет, Хмельницький національний університет, Херсонський державний університет, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, Львівський інститут пожежної безпеки, Одеська національна академія зв'язку імені А.С. Попова та ін.

В Україні зроблено перші кроки щодо створення великих об'єднань навчальних закладів для організації ДН у межах України та на міжнародному рівні. До таких об'єднань належать Український інститут інформаційних технологій у світі, Академія дистанційної освіти, Українська система дистанційного навчання та ін. Головний навчальний центр при Укртелекомі, Національний банк України організували ДН на корпоративному рівні [14].

Канадські університети йдуть різними шляхами: створюють віртуальні електронні університети, консорціуми як між університетами Канади, так і міжнародні освітньо-інформаційні, які поєднують університети, бібліотеки, відомі видавництва інших країн світу, а також пропонують багато програм з ДН.

Так, комп'ютерно-інформаційні системи 11 університетів Канади поєднані в межах однієї мегасистеми – Канадського віртуального університету. 14 бібліотечних відділень, чотири спеціалізовані відділи поєднано в структурі комп'ютерної мережі університету «МакГілл», бібліотечні фонди використовують у більш як 100 терміналах комп'ютерного зв'язку [2].

Варто зазначити, що Канадські університети дистанційної освіти забезпечують масову підготовку та перепідготовку спеціалістів різного профілю з використанням як традиційних, так і інноваційних методів, засобів і форм навчання, які ґрунтуються на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях.

Теорія та практика підготовки майбутніх учителів у Канаді є одним із прикладів побудови системи неперервної педагогічної освіти, оскільки попит і досягнення Канади в цій сфері, при врахуванні національної специфіки, слугує орієнтиром для творчих критичних переосмислень корисних та конструктивних ідей, конкретних шляхів розвитку системи освіти, зокрема і для України, де спостерігаються активні процеси перетворення в цій галузі.

Університети Канади послугуються значною кількістю дистанційних програм і курсів із мультикультуралізму та полікультурної освіти, які спрямовані на забезпечення рівних можливостей для всіх етнічних спільнот країни [12].

На сучасному етапі ДН Канади продовжує свій розвиток. ДН стає звичною формою роботи викладачів і студентів незалежно від місцеперебування.

Таким чином, у Канаді існує давня історія дистанційної освіти, а тому розвиток і впровадження нового навчання на відстані проходило тут набагато природніше, ніж в інших країнах світу, де перші дистанційні університети з'явилися лише в 70-х роках ХХ століття [10].

Висновки з даного дослідження. Порівняльний аналіз розвитку деяких аспектів дистанційної освіти в Канаді й Україні дає змогу виявити подібне й відмінне в організації цього процесу. До спільних тенденцій запровадження ДН у зазначених країнах належать:

- державна підтримка інформатизації суспільства, і насамперед освітньої галузі;
- прийняття й реалізація в обох країнах державних програм, освітніх проектів з інформатизації для розбудови освітнього простору в Болонському процесу, який вимагає підвищення ролі, місця й значення інформаційних і телекомунікаційних технологій в освітній галузі;

- пріоритетність у впровадженні технологій ДН і в Канаді, і в Україні належить вищій школі як сфері, що першою зреагувала на процеси глобалізації, інформатизації, відкритості освітнього середовища тощо.

Відмінним є таке:

- в освіті України система дистанційної навчання є досить новою (з 90 років ХХ століття) і перебуває на стадії становлення (розробляється відповідна загальна теоретична база, створюються центри ДН, накопичується практичний досвід і потенціал педагогічних ВНЗ);

- на сучасному етапі вища школа України зазнає реформ, які зумовлені підписанням Болонської декларації. Щоб стати повноправним членом загальноєвропейського простору, Україні слід спрямувати свої зусилля на приведення структури ВНЗ відповідно до європейських вимог і зосередити увагу на підвищенні якості дистанційної освіти, яка має призвести до підвищення конкурентоспроможності;

- рівень комп'ютерного оснащення закладів освіти різний, і це гальмує використання телекомунікаційних технологій та впровадження елементів дистанційних технологій навчання.

Перспективи подальших розвідок. У перспективі планується дослідити інші педагогічні аспекти цього складного явища.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про національну програму інформатизації» від 04.02.1998.
2. Воронка Г. Інформаційно-ресурсне забезпечення навчального процесу шкіл післядипломної освіти / Воронка Г. // Шлях освіти. – 2006. – №4. – С. 27-28.
3. Десятов Т. М. Тенденції розвитку неперервної освіти в країнах Східної Європи (друга половина ХХ століття) : монографія / Т. М. Десятов. – К; Арт ЕК, 2005. – 335 с.
4. Дичковський С. І. Дистанційна освіта: учора, сьогодні, завтра / Дичковський С. І. // Шлях освіти. – 2005. – №2. – С. 26–33.
5. Жевакіна Н. В. Розвиток дистанційного навчання на Україні / Н. В. Жевакіна, М. А. Семенов // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. – 2009. – №17 (ч.2). – С. 293-302.
6. Карпинська Л. О. Організація навчального процесу у вищій педагогічній школі України з використанням продуктивних ідей канадської педагогіки : навч. посібн. / Л. О. Карпинська; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. – Одеса: Друк. 2005.– 123 с.
7. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – К.: КПІ. 2000. – 12 с.

8. Кушерець В. І. Концептуальні засади дистанційної освіти українців зарубіжжя / В. І. Кушерець, В.І Зуєва. – К.: Знання України, 2003. – 166 с.
9. Маркова Н. О. Проблеми впровадження дистанційного навчання у ВНЗ / Маркова Н. О. // Вісн. Київ. нац. ун-ту технологій та дизайну. – 2010. – №5. – С. 123-127.
10. Москаль Ю. Світові тенденції розвитку заочної та дистанційної вищої освіти / Ю. Москаль // Психологія і суспільство. – 2008. – №3. – С. 116-122.
11. Олійник В. В. Дистанційна освіта за кордоном та в Україні / Олійник В. В. // Імідж сучасного педагога. – 2001. – №1. – С. 22-29.
12. Слоньовська О. Б. Полікультурна освіта майбутніх вчителів гуманітарних дисциплін у вищих навчальних закладах Канади [Текст]: автореферат дис. канд. пед. наук: 13.00.01/ О.Б. Слоньовська – Держ. ун-т ім. І. Франка. – Житомир, 2011. – 20 с.
13. Степаненко С. Про трансформацію системи заочної освіти в умовах інтеграції в Європейський освітній простір / С. Степаненко // Вища школа – 2007. – №2. – С. 31–37.
14. Шуневич Б. І. Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки [Текст]: автореферат дис. д-ра. пед. наук: 13.00.01 / Б. І. Шуневич. – Інститут вищої освіти Акад. пед. наук України. – К., 2008. – 36 с.
15. Положення про дистанційне навчання (2004 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.udesc.ntu-kpi.kiev.ua>.

УДК: 378

Ю.В. Бугаєвська

ПРО ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСІ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ВНЗ

Анотація. У статті визначено суть особистісно орієнтованого навчання у вищій школі. Схарактеризовано його можливості в забезпеченні професійного становлення студентів. Виокремлено шляхи впровадження особистісного підходу в професійну підготовку майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: особистісно-орієнтоване навчання, професійна підготовка, майбутній фахівець, вищий навчальний заклад.

Bugayevska Yu. Future professionals' development in the process of the person-oriented education in the higher school.

Annotation. The article deals with the sense of the person-oriented education in the higher school. Its abilities to provide students' professional development are given. The ways to involve person-oriented approach in the future professionals' development in the higher education are distinguished.

Key words: person-oriented education, professional development, higher school, future professionals.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Реформування системи вищої освіти в Україні спрямовано на підготовку компетентних і конкурентоспроможних на ринку праці фахівців, які відрізняються розвиненими індивідуальними здібностями, готовністю до творчої діяльності та здійсненням постійного самовдосконалення. У світлі цього виникає актуальна потреба активного впровадження в освітньому процесі ВНЗ особистісно орієнтованого підходу, спрямованого на створення оптимальних умов для розвитку індивідуального потенціалу кожної особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі досліджено різні питання, що стосуються порушеної проблеми. Так, загальнотеоретичні основи реалізації особистісно орієнтованого навчання визначено в працях І. Беха, Є. Бондаревської, О. Пехоти, О. Савченко, В. Серикова, І. Якиманської та ін. Шляхи забезпечення виховної й розвивальної функції такого виду навчання висвітлено в працях Ю. Бабанського, А. Белкіна, О. Мороза, І. Резвицького А. Хуторського, І. Підласого, П. Підкасистого та ін. Зв'язок і взаємозумовленість індивідуалізації, диференціації й персоналізації цього процесу розкрито такими науковцями, як С. Іваненков, А. Кірсанов, І. Осмолівська, П. Сікорський, І. Унт та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну увагу науковців до порушеної проблеми, реальний стан вищої освіти свідчить про те, що